

Universiteit
Leiden
The Netherlands

The rise of the Köprülü family: the reconfiguration of vizierial power in the seventeenth century

Bekar, C.

Citation

Bekar, C. (2019, March 6). *The rise of the Köprülü family: the reconfiguration of vizierial power in the seventeenth century*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/69483>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/69483>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle <http://hdl.handle.net/1887/69483> holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Bekar C.

Title: The rise of the Köprülü family: the reconfiguration of vizierial power in the seventeenth century

Issue Date: 2019-03-06

Samenvatting (Summary in Dutch)

Dit proefschrift schetst het aan de macht komen van de Köprülü dynastie van grootvizieren, Köprülü Mehmed Pasha en Fazıl Ahmed Pasha, door hun verhouding met de dynastie en de connecties van hun huishoudens te onderzoeken. Deze studie van het politieke leven van de Köprülü grootvizieren heeft als doel om inzicht te geven in twee vraagstukken. Ten eerste beoogt zij licht te werpen op de verschuivingen in de verhouding tussen de sultan en de grootvizier van de late zestiende tot en met de late zeventiende eeuw. Ten tweede geeft zij een gedetailleerde analyse van de structuur van de huishoudens van de grootvizieren, die vanaf de late zestiende eeuw op de politieke Bühne verschenen. De combinatie van deze twee vraagstukken zal resulteren in een grondige analyse van de transformatie die het Osmaanse politieke systeem onderging in de tweede helft van de zeventiende eeuw.

Het proefschrift is verdeeld in vier hoofdstukken. De eerste drie hoofdstukken zijn chronologisch georganiseerd. Het eerste hoofdstuk geeft een overzicht van de verhouding tussen de grootvizier en de sultan met diens kring van intimi, van de troonsbestijging van Murad III tot en met die van Mehmed IV in 1648. Het hoofdstuk zal laten zien hoe de rivaliteit tussen de grootvizier en de kring persoonlijke gunstelingen aan het hof van de van de sultan politiek tumult veroorzaakte in de vroege zeventiende eeuw. Het hoofdstuk toont in detail hoe het beleid van Murad III een grote en langdurige invloed kreeg op het Osmaanse politieke bestel. In tegenstelling tot zijn grootvader Süleyman I en zijn vader Selim I, die enorme macht delegerden aan hun grootviziers, zette de nieuwe sultan Murad III een aantal maatregelen in gang die tot doel hadden het gezag van de sultan ten opzichte van de grootvizier te herstellen. Murad III veranderde twee belangrijke elementen in de positie van de grootvizier, die uiteindelijk leidden tot een ondermijning van diens positie. De eerste was een verandering in het patroon van bevordering tot grootvizier. Nadat het patroon dat was ingesteld door Süleyman I was doorbroken, werden grootvizieren met toenemende regelmaat aangesteld en ontslagen. De tweede was een verandering in de vormen van communicatie tussen de sultan en de vizier. Dagelijkse ontmoetingen in persoon werden vervangen door minder regelmatige geschreven mededelingen. Een nieuw patroon van machtsuitoefening door de favorieten van de

sultan en harem eunuchen werd bestendigd door Murad IV en Ibrahim. Als gevolg van deze maatregelen nam de invloed van de groep gunstelingen binnen de persoonlijke omgeving van de sultan toe, terwijl de macht van de grootvizier geleidelijk verminderde. Terwijl de grootviziers gedurende de zestiende eeuw lang hun positie behielden en groot gezag hadden, bekleedden zij nu een wankelende positie waarin ambtsdragers elkaar bovendien snel afwisselden. De grootvizieren waren mede hierdoor niet in staat om effectief om te gaan met de toenemende onzekerheden die het rijk te wachten stonden gedurende de eerste helft van de zeventiende eeuw. Het fenomeen van het afnemende gezag van de grootvizier kwam ten einde met het bewind van Köprülü Mehmed Pasha als grootvizier vanaf 1656.

Het tweede hoofdstuk zal gewijd worden aan de grootvizier Köprülü Mehmed Pasha. Dit hoofdstuk beschouwt de wijze waarop Köprülü Mehmed Pasha aan de macht kwam en in staat was de macht te behouden op een twistrijk politiek toneel. Het argumenteert dat de belangrijkste factor in het aan de macht komen van Köprülü Mehmed de vorstelijke steun van Hadice Turhan Sultan en Mehmed IV was. Hadice Turhan, die de macht in het Osmaanse paleis in handen had op dat moment, regelde de aanstelling van Köprülü Mehmed als grootvizier met volledige bevoegdheden. Gedurende zijn vijfjarige ambtsperiode genoot Köprülü Mehmed de volledige steun van Hadice Turhan en Mehmed IV voor zijn maatregelen en keuzes. Zij stonden hem een grote reikwijdte in zijn gezagsuitoefening toe. Bovendien ondermijnden zij de positie van grootvizier niet op momenten dat hij serieuze tegenslagen te verwerken had. Deze doorslaggevende steun van Hadice Turhan en Mehmed IV bleek zonneklaar gedurende de verwikkelingen rond de rebellie van Abaza Hasan Pasha, die aanving in september 1658. De gouverneur van Aleppo, Abaza Hasan Pasha, kwam in opstand tegen de groeiende macht van Köprülü Mehmed. Abaza Hasan Pasha's verzet duurde tot februari 1659, toen hij met zijn metgezellen geëxecuteerd werd in Aleppo. Tijdens deze onlusten bleef Mehmed IV vierkant achter zijn grootvizier staan, waardoor de opstand zijn stuwkracht verloor en uiteindelijk luidde.

Het derde hoofdstuk richt zich op de grootvizier Fazıl Ahmed Pasha en diens verhouding met Mehmed IV. Het hoofdstuk argumenteert dat Fazıl Ahmed Pasha's succes afhing van de politieke configuratie die voornamelijk opgezet was door Mehmed

IV. In de huidige politieke historiografie wordt Mehmed IV veelal negatief neergezet als de “jager” sultan, die zich verre hield van de politieke verantwoordelijkheden. In tegenstelling tot dit heersende beeld stel ik dat Mehmed IV’s zwakte de opkomst van de Köprülü familie niet kan verklaren. Een zwakke sultan was immers vaak juist een nadeel geweest voor de zittende grootvizier, omdat zwakte de sultan extra vatbaar maakte voor de invloed van de favorieten in zijn besloten kring aan het hof. In het eerste deel van het hoofdstuk richt ik mij op de vroege carrière van Fazıl Ahmed Pasha en laat ik zien hoe zijn opvolging in het ambt van zijn vader werd geïnterpreteerd door tijdgenoten, binnen en buiten het rijk. Het daarna volgende deel zal de executie van de hoofdsecretaris Şamizade Mehmed Efendi en zijn schoonzoon Kadizade İbrahim Pasha beschouwen. In het derde en vierde deel zal ik de verhuizing van het hof naar Edirne en de opkomst van *Musahib* Mustafa Pasha als voorbeelden van de nieuwe vorm van soevereiniteit, ingesteld door Mehmed IV, navorsen. Ik zal mij ook richten in deze delen op de plaatsvervangers van de grootvizier in de twee hoofdsteden en bespreken hoe deze herconfiguratie van de macht van de sultan en de grootvizier. Door deze nieuwe balans in de locatie en werkwijze van het bestuur bleven botsingen, zoals die zich hadden voorgedaan tussen Mehmed Pasha en Murad III in de late zestiende eeuw, uit.

In het vierde en laatste hoofdstuk is het mijn doel om te laten zien hoe de Köprülü grootvizieren hun patronagesystemen en hun netwerken opbouwden. Door de rollen van de *kethüda*, *agas* en secretarissen in het huishouden te onderzoeken en de cliënten van het Köprülü huishouden in de militaire en bestuurlijke systemen zichtbaar te maken, werpt dit hoofdstuk licht op de fundamentele politieke betekenis van het Köprülü huishouden. Dankzij hun opeenvolgende ambtstermijnen wisten de Köprülü grootviziers een groot netwerk te creëren, dat zich uitstreckte van de provinciën tot de centrale bureaucratie. De Köprülü wisten hun cliënten te plaatsen op sleutelposities in het centrale bestuur, die in het nabije verleden in handen waren geweest van het ambtsdragers gerekruteerd uit het huishouden van de sultan. Nog belangrijker is dat dit hoofdstuk laat zien dat de protégés van de Köprülü zich direct van het huishouden van de vizier naar belangrijke centrale posities bewogen, zonder ooit de cursus honorum te hebben gevolgd met posten in het paleis of op het lagere niveau van provinciaal bestuur. Op het provinciale niveau

begunstigde het Köprülü huishouden bovendien vele timarioten, die zij bijvoorbeeld aan de *vakfs* van de familie konden binden.